

İBN SULTÂN

(ابن سلطان)

Ebû Abdillâh Kutbüddin
Muhammed b. Muhammed b. Ömer
b. Sultân ed-Dımaşki es-Sâlihî
(ö. 950/1544)

Hanefî fakihî ve tarihçi.

12 Rebîülevvel 870 (2 Kasım 1465) tarihinde doğdu. Seriyüddin İbnü's-Şihne ve Burhâneddin en-Nâcî gibi hocalardan ders aldı. Dımaşk'ta Kassâiyye Medresesi ile, ikamet ettiği ve idaresini üstlendiği Zâhiriyye Medresesi'nin yanı sıra Emeviyye Camii'nde de hocalık yaptı. Sultan Kansu Gavri döneminde Mısır Kâdîlkudâtı İbnü's-Şihne'ye nâib oldu. Zamanının meseleleriyle yakından ilgilenen İbn Sultân'a halk ve yöneticiler büyük saygı duyardı. Kahvenin haram olduğuna dair fetvası kaynaklarda bilhassa zikredilmektedir (Gazzî, II, 13; İbnü'l-İmâd, VIII, 284). 938 (1531) yılında Dımaşk nâibinin Emeviyye Camii'nin ortasına bir havuz yaptırma hazırlığına girişmesi üzerine bunun câiz olmadığını kendisine bildiren İbn Sultân, Dımaşk'ın ileri gelenleriyle yapılan toplantıda onları da ikna edince nâib durumu sormak için İstanbul'a şeyhülislâma bir mektup yazdı. İbn Sultân da *el-Berku'd-dâmi* (lâmi) *fi'l-men'i mine'l-birkefi fi'l-câmi* adıyla bir eser yazdı (Gazzî, II, 13). Kendisi Hanefî olduğu halde ibadetlerini Şâfiî mezhebine göre yapan İbn Sultân (a.g.e., II, 14) takvâ sahibi ve hayır sever bir kişiydi. Emeviyye Camii'nde her cuma gecesi toplu halde zikir meclisi düzenleyenler için bir vakıf kurdu. İbn Sultân 27 Zilkade 950'de (21 Şubat 1544) Dımaşk'ta vefat etti ve Kalenderiyye Türbesi'ne defnedildi.

Eserleri. 1. *Keşfü'l-hakâ'ik 'an esrâri Kenzi'd-dekâ'ik*. Ebû'l-Berekât en-Nesefî'nin Hanefî fıkının temel metinlerinden olan eserine yaptığı şerhtir (Dârü'l-kütübî'z-Zâhiriyye, Fıkhu'l-Hanefî, nr. 2544; ayrıca bk. Brockelmann, *GAL Suppl.*, II, 267). 2. *el-Cevâhirü'l-muğiyye fi eyyâmî'd-devleti'l-'Osmâniyye*. Yavuz Sultan Selim ve onun Suriye-Mısır seferine dairdir. Eserin elde bulunan tek yazması muhtemelen sultana takdim edilen nüshadır (Ahlwardt, IX, 241; Brockelmann, *GAL*, II, 373). 3. *Fethu'l-meliki'l-'alîmi'l-mennân 'ale'l-Meliki'l-Muzaffer Süleymân* (Berlin Staatsbibliothek, nr. 5622). Kanûnî Sultan Süleyman'a ithaf edilen bir siyâsetnâme olup son iki bölümde Kanûnî'nin soyu ve ahlâkı, babasının menkıbeleri ve Mısır'ı ele geçirmesi

anlatılmaktadır (Ahlwardt, V, 120; Brockelmann, *GAL Suppl.*, II, 400). Müellifin ayrıca afyonun haramlığına dair bir risâle yazdığı belirtilmektedir. İsmâil Paşa ve Kehlâle babası Kemâleddin İbn Sultân'ın *Teşvîku's-sâcid ilâ ziyâreti eşrefi'l-mesâcid* adlı eserini Kutbüddin'e nisbet etmişlerdir (İzâhu'l-meknûn, I, 292; Mu'cemü'l-mü'ellifin, XI, 254; krş. Gazzî, I, 51).

BİBLİYOGRAFYA :

Gazzî, *el-Kevâkibü's-sâ'ire*, I, 51; II, 12-14; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1516; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, VIII, 283-284; Ahlwardt, *Verzeichnis*, V, 46, 120; IX, 240-241; Brockelmann, *GAL*, II, 373; *Suppl.*, II, 267, 400; İzâhu'l-meknûn, I, 292; Ziriklî, *el-A'lâm*, VII, 285; Kehlâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, XI, 254; Selâhaddin el-Müneccid, *Mu'cemü'l-mü'errihine'd-Dımaşkıyyin*, Beyrut 1398/1978, s. 289; M. Mu'tî el-Hâfiz, *Fihrisü mahtûâtü Dâri'l-kütübî'z-Zâhiriyye: el-Fıkhu'l-Hanefî*, Dımaşk 1401/1981, II, 105-106; Babin-ger (Üçok), s. 62; Ahmet Özel, *Hanefî Fıkhu Âlimleri*, Ankara 1990, s. 113.

SALİM ÖĞÜT

İBN SUMÂDİH

(bk. MU'TASİM et-TÜCİBÎ).

İBN SUÜD

(bk. ABDÜLAZİZ b. SUÜD; SUÜDÎLER).

İBN SÜFYÂN

(ابن سفيان)

Ebû Abdillâh Muhammed
b. Süfyân el-Kayrevânî el-Hevvârî
(ö. 415/1024)

Kıraat âlimi.

Kayrevan'da muhtemelen Hevâriyyûn diye anılan köyde doğdu (Yâkût, V, 419). Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed el-Kâbisî'den fıkıh tahsil etti ve Mâlikî mezhebinde ileri bir seviyeye ulaştı. Mısır'a giderek İsmâil b. Muhammed el-Mehrî'den Verş'in rivayetiyle Nâfi' b. Abdurrahman'ın kıraatini okudu. 380 (990) yılından önce Ebû't-Tayyib İbn Galbûn'un derslerine devam ederek kıraatlere ait rivayetleri arz yoluyla öğrendi. Mısır'dan Kayrevan'a dönen İbn Süfyân, kıraat ilminde Ya'kûb b. Saîd el-Hevvârî ve Kerdem b. Abdullah'tan da istifade etti. Zamanında kıraat sahasında çevrenin en tanınmış âlimi olarak bilinen İbn Süfyân'ın ayrıca hesap ve hendese de önem verdiği anlaşılmaktadır. Kıraat ilminde Ebû'l-Abbâs el-Mehdevî, Ebû Bekir el-Kasrî ve Ebû'l-Hasan Ali b. Acemî gibi şahsiyetler kendisinden faydalanmış; Hâtim b. Muhammed, Ebû'l-Abbâs İbnü'd-Delâî ve diğerleri de ondan

İbn Süfyân'ın *el-Hâdî fi'l-kurâ'âti's-seb'* adlı eserinin ilk iki sayfası (Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 61)

